

Risto Pietilä - Muistokirjoitus

2.9.1980 – 14.8.2020

Elokuisena perjantai-aamupäivänä liikemies Risto Pietilä lähti suoraan aamukahveilta yksin autoajelulle, jolta hän ei koskaan palannut. Liikenneonnettomuudessa 39-vuotiaana menehtynyt Pietilä jätti jälkeensä kihlatun, kaksi lasta, sukulaiset ja ystävät, viisi yritystä sekä kartanon.

Tutustuin Ristoon opiskelijana, kristittyjen teekkareiden Ristin Kilta -yhdistyksessä vuonna 2002. Tuotantotaloutta opiskellut Risto toimi tuolloin perustamansa Jamera Networks -yrityksen toimitusjohtajana. Yritys aloitti ensimmäisenä Suomessa käytettyjen lukiokirjojen myynnin ja pyrki kasvuun alusta asti. Puheliaaseen ja energiseen kaveriin tutustui helposti. Ristossa oli niin sanottua startup-pöhinää, josta tuli valtavirtaa vasta vajaan vuosikymmenen päästä. Jamera-kirjakauppakettu on toiminnassa vieläkin ja pyörittää 11 miljoonan euron vuosittaista liikevaihtoa.

Risto oli erittäin moniulotteinen ihminen. Hänen kuolemastaan on jo puoli vuotta, mutta mielestäni – ja Riston ystävien ja läheisten mielestä – hän ansaitsee yhden asiallisen median julkaiseman muistokirjoituksen. Vaihtoehtomediassa Riston kuolemaa on soviteltu jo ulkomaisten tiedustelupalvelujen tekosiksi. Uskoo ken tahtoo.

Risto oli huomattavan energinen, aktiivinen ja aikaansaava. Hänellä oli poikkeuksellinen taito innostaa ihmisjoukkoja mukaan käynnistämiinsä hankkeisiin. Vahvatahtoisuus ja näkemyksellisyys asettivat hänet ajoittain myös törmäyskurssille liikekumppaniensa kanssa. Joko asiat tehtiin Riston haluamalla tavalla tai hän ei ollut leikissä mukana. Tämä johti joskus hankaluuksiin. Risto junailtiin ulos Jamera Networksista yritysvaltauksiin erikoistuneen konsultin avustuksella, kun sukset olivat menneet muiden perustajien ja pääomasijoittajien kanssa ristiin.

Pian pystyssä oli uusi yritys, joka vuokrasi tekkarikylässä vanhoja mutta toimivia autoja. Tämän jälkeen Risto innostui jalometallisijoittamisesta. Myyntipuhe meni suunnilleen näin: nykyinen rahajärjestelmä romahtaa pian, tällöin ainoa, jota voi käyttää rahana, ovat jalometallit. Kultaan sijoittaminen oli jo vanha juttu, Riston bisnes oli hopea, jota Risto osti ja myi yrityksensä kautta.

Toimin vähän aikaa hänen yrityksensä kirjanpitäjänä. Tylsäksi mielletty homma, mutta Riston kanssa kaikkea muuta kuin tylsää. Riston suurpiirteinen suhtautuminen viranomaisvelvoitteiden hoitoon johti mielenkiintoisiin tilanteisiin: väärän tullikoodin käyttö hopeakolikoiden maahantuonnissa yhdistettynä erikoiseen – ja tullivirkailijan näkökulmasta järjettömän oloiseen – toimialaan johti Tullin esitutkintaan epäilystä arvonnalisäverohuijauksesta. Tapaus päättyi syyttämättäjäätämispäätökseen, mutta aamunkoitteessa tehty kotietsintä, jossa tulliviranomaiset keräilivät kaikki hopeakolikot kotoa aina lautapelin pelimerkkeinä käytettyjä yksilöitä myöten, oli varmasti unohtumaton kokemus.

Koska asiakkaat kokivat fyysisen sijoitushopean käsittelyn ja ennen kaikkea säilyttämisen hankalaksi, Risto perusti Silverbank-nimisen yrityksen, jossa hopeakolikoita saattoi ostaa itselleen niin, että yritys huolehti säilytyksestä. Silverbank hyödynsi Suomen ja Viron välistä verotuksellista eroa – Virossa hopeat saattoi ostaa ilman arvonnalisäveroa. Halutessaan virossa kotipaikkaansa pitävän Silverbank-yhtiön kautta hankitut hopeansa itselleen asiakkaan tuli verotusteknisistä syistä noutaa ne itse Tallinnan holvista. Kaljakärryt joutuivat koville hopeoiden painosta.

Silverbankia epäiltiin netin keskustelupalstoilla 1980-luvun Timanttitalon tyyliseksi kusetukseksi, mistä ei ollut kysymys. Katteellista kyseenalaista mainetta firma rupesi niittämään vasta, kun Risto tutustui Olli Postiin, jota Skeptikko-lehden lukijoille tuskin tarvitsee esitellä. Henkilökemiat natsasivat, ja hopeasijoitusskeneen sekoittui nopeasti superfood- ja vähän muutakin höhröilyä, joka ylitti myös valtakunnallisen uutiskynnyksen. Osa perustajaosakkaista vetäytyi toiminnasta mainehaitan takia tässä vaiheessa – omalta osaltani episodi johti lopulta perusteelliseen oman maailmankatsomuksen kyseenalaistamiseen.

Pyörityään tovin superfood-piireissä Risto lopetti itselleen kymmenen vuotta aiemmin määrätyn säännöllisen lääkityksen ”turhana”. Tämän jälkeen Riston puhelut kävivät koko ajan oudommiksi. Lopulta sain Ristolta yöllisen puhelun: ulkomainen tiedustelupalvelu oli kuulemma kaapannut Riston Bitcoin-avaimet ja minun olisi pitänyt lähteä Haikon kartanoon niitä etsimään. Kieltäydyin. Seuraava Riston puhelu tulikin sairaalasta.

Vaikea kaksisuuntainen mielialahäiriö yhdistettynä isojen rahojen pyörittelyyn ja hörhöskeneen on riskialtis yhdistelmä. Vuosikymmenen loppuun mennessä Risto oli sotkeutunut uusnatsien toimintaan ja rahoitti muun muassa MV-lehden toimintaa ja surullisenkuuluisaa Kansanmarkka-hanketta.

Jos Ristoa pitäisi luonnehtia yhdellä lauseella, se olisi toimittaja Ilkka Pernun lohkaisu Image-lehdessä: ”Hän on mies, joka pystyisi myymään Äpy-lehden Matti Klingelle.” Sitä hän oli. Hyvänä kakkosena tulee Riston oma kommentti salaliittoteorioista: ”Uskon kaikkiin salaliittoteorioihin paitsi litteään maahan.” Riston ajattelussa oli paljon samaa Magneettimedia-valeutisjulkaisun takana olevan Juha Kärkkäisen kanssa – sillä erotuksella, että siinä missä Risto nautti mediajulkisuudesta, Kärkkäinen on pyrkinyt pikemminkin välttelemään sitä.

Ristolla oli elämänsä aikana monella tavalla merkittävä vaikutus läheisiinsä. Ystävät kertovat, kuinka hänen tukensa on saanut heidän taloutensa tasapainoon tai rikastuttanut heitä hopea- tai kryptovaluuttaan liittyen sijoitusvinkkien kautta. Monien ammatinvalintaan hän on yritystoiminnallaan sekä henkilökohtaisella esimerkillään myös vaikuttanut paljon.

Risto myös halusi jakaa hyvästään sekä kertomalla että tekemällä lahjoituksia. Opiskeluaikoina hän nosti teekkareiden Ristin killan avustustoiminnan niin rahallisesti kuin näkyvyydeltään uudelle tasolle.

Ristosta olisi potentiaalinsa puolesta helposti tullut arvostettu professori, useamman menestyvän yrityksen perustanut Elon Muskin Suomi-painos tai ihan tavallinen yritysjohtaja. Hän pääsi suoraan lukiosta opiskelemaan Teknilliseen korkeakouluun tuotantotaloutta voitettuaan lukiolaisten valtakunnallisen kemiakilpailun sekä kansainvälisissä kemiaolympialaisissa pronssia. Vuosien edetessä sairaus muutti Ristoa siten, että hän hakeutui yhä yhteiskuntakriittisempiin tuttavapiireihin. Hän sisällytti ajatteluunsa yhä enemmän äärielementtejä ja uskomuksia.

Taloustieteessä puhutaan velan vipuvaikutuksesta. Velaksi sijoittamalla saa paremman tuoton omalle pääomalle, mutta samalla myös riskit kasvavat. Psykkisellä sairaudella voi olla samanlainen vipuvaikutus: pelkkä kaksisuuntainen mielialahäiriö ei tee kenestäkään pahantahtoista eikä huuhaaseen uskovaa, mutta voi vivuttaa esimerkiksi huuhaauskon aivan omiin sfääreihinsä.

Risto eittämättä jakaa mielipiteitä ihmisissä, jotka ovat hänet vuosien varrella tunteneet. Kuten kaikki todellista muutosta aikaan saaneet ihmiset. Pahantahtoinen Risto ei ollut koskaan. Hän vain uskoi olevansa oikeassa.

Lepää rauhassa, Risto.

Vesa Linja-aho

Kirjoittaja on Risto Pietilän pitkäaikainen ystävä ja entinen yhtiökumppani